

Inèrcies contra el canvi (social i nacional)

La història dona la raó a Heràclit: tot flueix, res no és estàtic. Vist el panorama actual, aquesta afirmació hauria de constituir una invitació a l'optimisme. Però no en tenim la garantia. No ho podem donar per segur. Depèn. Procurar que els canvis ens siguin favorables requereix un gran esforç i una bona disposició col·lectiva a prendre les regnes del temps.

La contundència de la realitat de l'arama teix s'imposa. Sovint ens resulta difícil imaginar que tot podria ser diferent. I ens costa establir una relació directa entre les nostres accions i els canvis que es produeixen al nostre voltant. Constatem que no tenim desenvolupades les capacitats de detecció de les alteracions que protagonitzem i dels seus ritmes. Fins i tot, si no és per algun fet extraordinari, ens veiem cada dia iguals que el dia anterior.

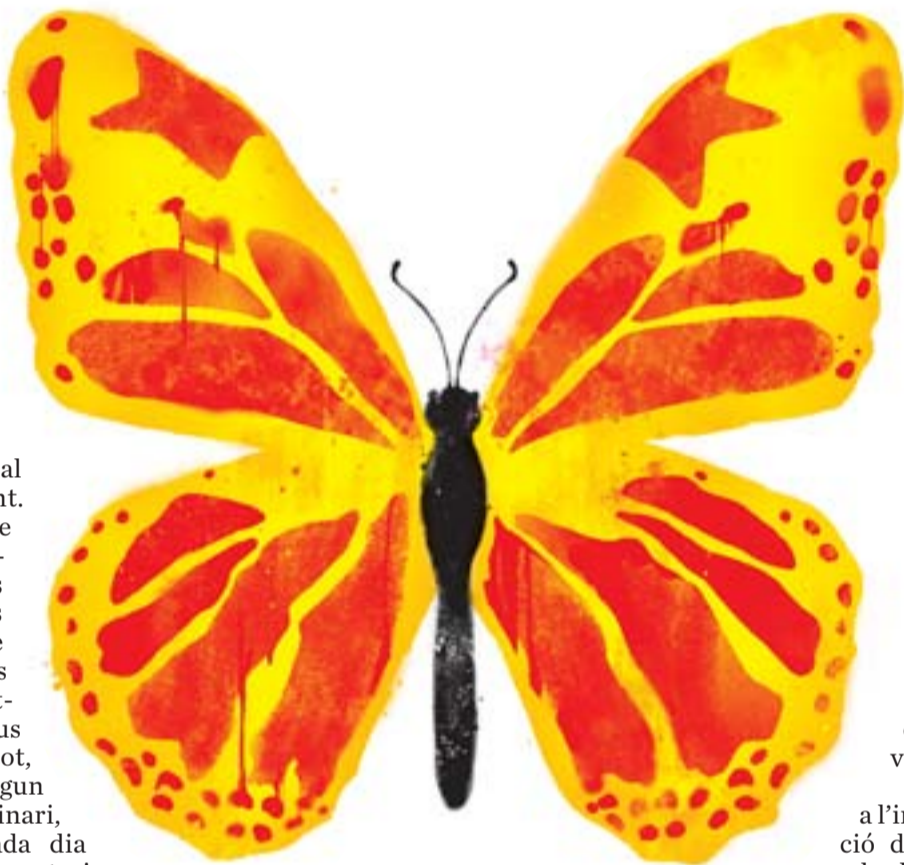
No som gaire conscients d'una progressiva maduració o del propi implacable i regular envelliment. En prenem consciència a batzegades, de sobte, mirant un vell retrat, quan trobem algú que fa temps que no veiem, o quan patim una nova xacra. I el mateix ens passa amb la crisi, amb el país, amb els llocs, amb la gent de l'entorn. Ens adonem més fàcilment del canvi quan tornem a visitar escenaris que havíem oblidat o quan la memòria ens porta molt enrere. Llavors, amb la perspectiva del temps transcorregut, amb el contrast, veiem més clars els salts, les modificacions, les transformacions, el desplaçament del vell pel nou. Detalls carregats de significat. No veiem la terra moure's fins que el terratrèmol ens desperta, perquè abans la rutina i la reiteració ens havien hipnotitzat i estovat la percepció. Ens costa acceptar que tot podria haver estat d'una altra manera i que tot pot ser diferent demà. Que res no està escrit i que l'estat ordinari de la vida social és la mutació permanent, la tensió dinàmica, la deriva, la fluència. La perpètua caducitat del present. El canvi.

De joves, el present i el futur immediat ho omplen tot. El present fa de marc i de punt de partida de la majoria d'il·lusions i somnis. Amb els anys obtenim una més clara percepció de la transitorietat, del moviment continu, del caràcter efímer de moltes coses. En bona mesura,

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

DANIDE

madurar és guanyar perspectiva, traçar trajectòries probables. Trobar correspondències raonables entre passat, present i futur. En diem sentit de la realitat. No negligem la fantasia, però la circumscriu a les fantasies possibles, versemblants. Pots somiar un cop de sort; però no hi pots fonamentar tot el teu projecte personal. Esperar simplement que la història giri a favor teu (o nostre) no és suficient. En general, és més efectiu treballar i lluitar pel que es vol.

Som tot just a l'inici i no pas al final d'un cicle revolucionari. La manera com vivim haurà canviat substancialment d'aquí vint anys. En fa menys que estem connectats a internet o que disposem de telefonia mòbil. Ara modificarem més profundament els estils de vida, les maneres de treballar, les formes de cooperar, les pautes de responsabilitat respecte a la pròpia salut, la cultura, els vincles familiars, els valors, l'espiritualitat. Modificarem la qualitat de les nostres relacions perso-

És molt probable que els canvis socials i la construcció de l'estat català s'hagin de plantejar alhora. Caldrà estar disposats a la innovació social i política

nals, l'organització del temps, l'agencament dels nostres habitatges. Viurem més anys i, si ho fem bé, en entorns socials més amables i solidaris, participant en xarxes comunitàries més amples, amb més qualitat i participació democràtica, enmig d'unes cultures populars tecnològicament sofisticades que hauran incrementat la seva vocació científica o la seva devoció per la natura i pel coneixement. Una part fonamental dels reptes urgents que

plantejen l'exhauriment de recursos naturals, el creixement demogràfic, el desenvolupament de les tecnologies de la nova generació (nanotecnologies, biotecnologies, televigilància i invasió de la privacitat...) hauran d'haver estat abordats i parcialment resolts. I també potser, en alguna mesura, alguns altres que fan referència a les desigualtats extremes o a la violència.

I també som just a l'inici de la revolució democràtica que ens ha de permetre construir un país nou. A Catalunya, en pocs anys, algunes injustícies seculars, també finalment emparades en alguna o altra forma de violència (la que encara nega el dret a l'autodeterminació, el dret a l'elecció d'identitat o la igualtat fonamental de les llengües i cultures independentment del reconeixement polític de les seves comunitats) hauran de ser abordades. La col·lisió institucional entre Catalunya i l'estat espanyol és inevitable. Fins i tot CiU i el PSC hauran de resoldre les seves ambigüitats. CiU acumula contradiccions. El PSC està fent molt tard i perd tots els rellotges que li regalen. Tot continua fluint.

És molt probable que l'atenció a les transformacions socials i la construcció de l'estat català s'hagin de plantejar simultàniament. Una població mobilitzada i disposada a instal·lar-se en el canvi, a protagonitzar una apassionant aventura d'innovació social i política, pot trobar solucions més originals i enginyoses. El factor desencadenant no serà l'aleteig d'una papallona a l'altra punta del món, sinó milions de persones d'aquí desempallegant-se de la por i el conformisme i optant per la il·lusió compartida i la intervenció. Quan l'experiència té sentit, no importa que la muntanya resulti més alta del que semblava, o que el camí sigui més llarg i costerut. Al capdavant, no es tracta pas d'acabar la història, sinó de començar-ne una de nova.